

Okul Öncesi Dönemde Uygulanan Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi

Esin DÖNMEZLER¹

¹Mersin Cumhuriyet Anaokulu, Türkiye

Geliş tarihi: Eylül 2016 Kabul tarihi: Kasım 2016

Özet:

Bu çalışma, ilkokula başlayan öğrencilerin okuma yazmayı daha kolay ve etkili öğrenmelerinde önemli bir yere sahip olan okul öncesi okuma yazma çalışmaları hakkında öğretmenlerin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma nitel araştırma modelinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu Mersin İlinde üç merkez ilçede görev yapan farklı kıdem, yaş ve cinsiyetten oluşan beş öğretmenden oluşmuştur. Veriler katılımcılarla yüz yüze yapılan görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının önemini farkında oldukları, bu tür çalışmaların özellikle çocukları ilkokula hazırlama, kas gelişimi, kendine güven ve düşünme becerilerini geliştirme bakımından önemli olduğu bulunmuştur. Bunun yanında, öğretmenlerin bu kapsamda daha çok fotokopi kâğıdı, kitap çalışması ve çizgi çalışmaları vb. çalışmalar yaptıkları görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları, okul öncesi, okuma, yazma

Abstract

The aim of this study was to examine teachers' opinions about reading and writing studies in pre-school, which have an important place in the process of learning to read and write of primary school students. The study was conducted in a qualitative research model. The study group consisted of five teachers of different seniority, age and gender who served in three central districts in Mersin. The data were collected through face-to-face interviews with participants. According to the findings obtained, it is found that teachers are aware of the importance of readiness to read and write, and that such studies are especially important for children to develop primary school, muscle development, self-confidence and thinking skills. Besides, it was found that the teachers mostly carried out works such as photocopy paper, book work and line work.

Key words: Readiness to read and write, pre-school, read, write

GİRİŞ

Okul öncesi dönem beyin gelişiminin ve sinaptik bağlantıların kurulma oranının en yoğun ve hızlı yaşandığı dönemdir. Beyin gelişimi çocuğun bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimi için güçlü bir zemin oluşturur. Bu nedenle çocuklar özellikle okul öncesi dönem olarak adlandırılan yaşamın ilk altı yılında çok hızlı büyürler ve bu gelişim alanlarında şaşırtıcı bir hızla yetkinleşirler. Böylece çocuğun kendi potansiyelini gerçekleştirmesinin ve toplumun üretken bir bireyi olabilmesinin yolu açılmış olur. Beyin okul öncesi dönem boyunca hızlı geliştiği için bu dönem, beynin çevresel etkilere en açık olduğu dönemdir. Bu kapsamda çevre, çocuğun gelişimini ve öğrenme motivasyonunu derinden etkiler. Çocuğun ne kadar keşfedebileceği, neler öğrenebileceği ve hangi hızla öğrenebileceği çocuğun çevresinin ne kadar destekleyici olduğuyula ve çocuğa ne gibi olanaklar sunulduğuyula yakından ilişkilidir (MEB 2013: 10).

Okul öncesi eğitim, çocuğa beyin gelişiminin en hızlı olduğu dönemde çeşitli zengin deneyim fırsatları sunarak bu gelişmeyi desteklemekte ve zihinsel fonksiyonları arttırmaktadır. Aynı zamanda duygusal- sosyal, dil, fiziksel ve diğer tüm gelişim alanlarına etki yaparak çocuğun kişilik yapısını, benlik algısını, yaratıcılığını, iletişim becerisini ve sosyal duygusal uyumunu olumlu yönde desteklemektedir. Tüm bu destekler çocuğun yaşama iyi bir başlangıç yapmasını sağlamakta ve tüm hayatı boyunca etkisini hissettirmektedir (Kuru Turaşlı, 2007: 8). Okul öncesi eğitimin temel amacı; çocuğun ilköğretime başlamadan önce, bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal bir bütün olarak gelişmesi için uygun bir ortamda uygun bir eğitimin verilmesi olmaktadır (Başal, 2005: 16). Okul öncesi eğitimin amaçlarından biri çocuğun, ilköğretimde başarılı olabilmesi için gerekli davranışları, okuma yazma öğrenmesine yardımcı olacak kavramları ve becerileri kazandırmaktadır. Bu dönemi gerekli tutum, davranış ve bilgileri doğru bir şekilde kazanarak geçiren çocuklar, ileri öğretim kademelerinde de daha başarılı olma şansına sahiptir (Polat, 2011: 43).

Okuma yazma becerisi bireyin yaşam boyu öğrenmesini destekleyen temel gereksinimlerden biridir. Okuma alışkanlığı kazanma, okuduğunu anlama, dili doğru ve akıcı şekilde kullanma, dinleme, kendini sözel olarak ve yazı ile ifade edebilme becerilerinin gelişimi açısından erken çocukluk dönemi kritik döneme sahiptir (Cevher Kalburan, 2010). Çocuklar okumayı ve yazmayı öğrenmeden önce, sözlü dili algılamayı ve ifade etmeyi öğrenmektedirler. Çocuğun edindiği konuşma dili, görsel- işitsel ayırt etme, düşünme, sebep sonuç ilişkisi kurabilme, sıralama, genelleme yapabilme okumaya hazırlık evreleri olup okul öncesi dönemden başlayarak gelişmektedir (Cevher Kalburan, 2010).

İlkokula hazırlık çalışmaları; çocukların okul öncesi eğitim kurumlarına devam ettiği süre boyunca sosyal ve duygusal, motor, bilişsel, dil ve öz bakım becerileri gibi bütün alanlarda eşit şekilde desteklendiği çalışmaların bir bütünüdür. Bu alanda yapılacak çalışmalar çocuğun okul öncesi eğitim kurumuna başladığı ilk günden itibaren bütün gelişim alanlarını kapsamalı ve birbiri üzerine eklenerek gitmelidir. Çocuğun bir beceriyi tam anlamıyla kazanabilmesi için uzun yıllara ihtiyaç vardır (MEB 2013: 42). Başka bir deyişle, ilkokula hazırlık çalışmaları genel anlayışın aksine, sadece okul öncesi eğitim kurumlarında okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri içinde yapılan bir senelik çalışmalar değildir. Okul öncesi eğitim programının bütünü aynı zamanda ilkokula hazırlık programıdır. Okul olgunluğu ancak bu şekilde kazanılabilir. Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları ilkokula hazırlık çalışmalarının içerisinde yer alan ve çocukların ilkokula geçişini kolaylaştırmak, hazırbulunmuşluk düzeylerini

artırmak amacıyla yapılan etkinliklerdir. Kesinlikle okuma veya yazma öğretmek amacını taşımamaktadır. Programda okuma ve yazma öğretimi yoktur. Harfleri göstermek ve harfleri yazdırmak da yoktur (MEB 2013: 42).

Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları sadece masa başında yapılan kitap/kavram/çizgi çalışmaları olarak değerlendirilmemelidir. Aksine, bu çalışmalar birçok farklı etkinlik çeşidi ile (sanat, drama, müzik, oyun vb.) gerçekleştirilmelidir. Okul öncesi eğitimde amaç, çocuklara okuma ve yazma öğretmek değil onların ilkokulda okuma ve yazmayı hızlı öğrenebilmesi için gereken ön becerileri kazandırmaktır. Çocukların öncelikle, okuma yazmanın gerekliliğini ve gerçek yaşam ile ilişkisini anlamaları önemlidir. Böylece çocukların, okuma yazmaya ve okula karşı olumlu bir algı geliştirmeleri desteklenecektir. Okuma yazma için farkındalık yaratmak ve heveslendirmek yapılacak çalışmaların amacına ulaşabilmesi açısından son derece önemlidir (MEB, 2013: 42).

Bu anlamda öğrencilerinin de programlarda yer alan aşağıdaki çalışma becerileri yapabilmelerini ve geliştirmelerini sağlamalıdır (Oktay & Unutkan, 2003, Akt: Şahin & diğerleri, 2016: 295, 296):

- Okumaya hazırlık becerileri (okuma ve yazma öncesi beceriler, sesleri tanıma, dikkati yoğunlaştırma, el göz koordinasyonu sağlama),
- Matematik becerileri (0- 9 arası rakamları tanıma, setler oluşturma, renkleri, şekilleri öğrenme, sıralama vb.)
- Bilimsel düşünme becerileri,
- Motor beceriler (büyük ve küçük kas gelişimi),
- Duygusal beceriler (kendi duygularını uygun biçimde ifade etme, duygularını toplum tarafından kabul edilebilir şekilde ifade etme, başkalarıyla iletişim ve empati kurabilme...),
- Öz bakım becerileri (kendi ihtiyaçlarını karşılama, temizlik, beslenme, gibi öz bakım işlerini yapma, kazalardan kendi kendini koruyabilme, giysilerini giyme ve çıkarma gibi).

Okuma-yazmaya hazırlık çalışmaları kapsamında görsel ayırt etme ve görsel bellek ile ilgili etkinlikler görsel algı becerisinin geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Ayrıca çocuklara yaptırılacak eşleştirme, zemin-şekil ayrımı, yer-yön tayini, mekânda konum, şekiller arasındaki benzerlik ve farklılıkları ayırt etme vb. görsel algıya yönelik etkinlikler onların bilişsel gelişimlerine de katkı sağlamaktadır. Böylece çocuklar ayrıntıları fark etmekte, gözlem yoluyla elde ettikleri bilgileri yorumlamakta, nesnelere ya da olaylar arasında ilişki kurmakta ve tahminde bulunarak sonuçlar çıkarmaktadırlar (Kannegieter, 1970, Akt: Erdoğan, Özen Altınkaynak & Erdoğan, 2013: 1190).

Erken çocukluk eğitim kurumlarında okuma yazmaya hazırlık programının çocuğun dil gelişiminde de etkili rolü vardır. Çocuklara zaman zaman kitap okumakla, kitap sevgisiyle bazı kavramları kazandırır. Okuma ve yazma eğitimine hazırlık çalışmaları erken çocukluk eğitim programında mutlaka yer alır ve birçok etkinlik içinde planlanabilir. Çocuk okumayı, konuşmayla öğrenir (MEGEP, 2007: 8). Dil ve kavram gelişiminin akademik başarı ile ilişkili olduğunun bilinmesi, ilköğretime başladıklarında çocukların, dil ve kavram gelişimlerinin yeterli düzeyde olması onların akademik başarılarını oldukça fazla etkilemektedir. Okul öncesi dönemde çocukların bireysel özelliklerine uygun olarak tasarlanan dil, matematik ve

okuma yazmaya hazırlık gibi etkinlikler hem akademik başarıyı yükseltecek hem de düşünme becerilerinin gelişmesine katkıda bulunacaktır (Uyanık & Kandır, 2010: 130).

İlköğretim programlarında, el yazısına ve ses temelli okuma yöntemine geçilmesi 2006'da geliştiren 36-72 Aylık Okul Öncesi Eğitim Programına yeni amaç ve kazanımların eklenmesi ile yeniden düzenlenmiştir. Buna paralel olarak İlköğretime Hazırlık Destek Programı oluşturulmuştur. Okuma, bir görsel motor semboller serisini, sözlü veya sözsüz olarak ses dizelerine çevirme süreci olarak tanımlanabilir. Okumaya hazırlık, çocuğun okumaya başlamak için gerekli tüm bilgi ve becerilere sahip olması anlamını taşır. Okumayı öğrenme, yazma ve imla, duyular arası yolların iyi bir şekilde işleyişini, motivasyonel olgunluğu, benlik kontrolünü ve kas kontrolünü gerektirir (Polat, 2011: 43- 62).

Yazma, “sözlü veya sözsüz konuşma seslerini, karşılıklı olan görsel motor sembollere çevirme sürecidir.” Eli kullanmada yetkinlik, tam olarak gelişmiş bir görme yeterliliği, dikkati yoğunlaştırma ve dile ilişkin bir kavrayış, ustalıkla yazabilmek için çok önem taşıyan niteliklerdir. Polat'ın (2011: 63) da belirttiği gibi, okul öncesi dönemde düzgün kalem tutmaları ve doğru bir şekilde yaptırılan çizgi çalışmaları yazma becerisinin gelişiminde çok önemli temeller oluşturacaktır. İlkokulun birinci evresinde çocukların büyük ve küçük kasları gelişime içindedir. Bu nedenle çocukların ince ve küçük hareketleri çok iyi yapmaları beklenmemelidir.

Aşağıda verilen örnekler ilkokula hazırlıkta temel olan becerilerin gelişimini desteklemeye yöneliktir:

1. Görsel algı çalışmaları (el-göz koordinasyonu, şekil-zemin ayrımı, şekil sabitliği, mekânda konum, mekânsal ilişkiler, hız, vb.).
2. İşitsel algı/fonolojik farkındalık çalışmaları (dinleme, konuşma, sesleri hissetme, ayırt etme, aynı sesle başlayan ve biten kelimeler üretme vb.).
3. Dikkat ve hafıza çalışmaları (benzerlikleri ve farklılıkları bulma, akılda tutma, hatırlama vb.)
4. Temel kavram çalışmaları (program kitabındaki kavram listesinde bulunan ve gerekli görülen diğer kavramlar ile ilgili çeşitli çalışmalar).
5. Problem çözme ve tahmin çalışmaları.
6. Kalem kullanma ve el becerisi çalışmaları (kalemi doğru tutabilme, kalem kontrolü ve doğru kullanabilme, çizme, boyama, kesme, katlama, yoğurma, yapıştırma vb.).
7. Öz bakım becerilerini geliştirme çalışmaları.
8. Güven ve bağımsız davranış geliştirme çalışmaları.
9. Sosyal ve duygusal olgunluk geliştirme çalışmaları.
10. Okuma yazma farkındalığı ve motivasyon geliştirme çalışmaları.
11. Duyu eğitimi çalışmaları.
12. Nefes ve ritim çalışmaları vb.(MEB, 2013: 43).

Çocukların ilköğretime başladıklarında okuma ve yazma becerilerindeki dengenin eşitlenmiş olacağı, okul öncesi eğitim alan ve almayan çocuk ayrımının olmayacağı düşünülmektedir. Bu durumda okul öncesi eğitimin birinci sınıftaki programla paralellik göstererek çocukların ilköğretimde kazanacakları becerilere daha hazır bir şekilde okula başlaması amacıyla, çocuğun okula uyumunu kolaylaştıracak uygulamaların öneminin arttığı söylenebilir. Bu nedenle okul öncesi dönemdeki çocukların okuma yazmaya hazırlık becerilerini geliştirmeye

yönelik programlara ve bu programların etkisini ortaya koyan araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır (Sinanoğlu & Şimşek, 2012: 3).

Bu bağlamda, bu araştırma okul öncesi dönemde yapılan okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre incelemeyi amaçlamıştır.

Bu çerçevede aşağıdaki alt problemler belirlenmiştir:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının önemi hakkındaki görüşleri nedir?
2. Okul öncesi öğretmenleri, sınıflarında okuma yazmaya hazırlık çalışmaları kapsamında ne tür etkinlikler uygulamaktadırlar?
3. Okul öncesi öğretmenleri okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında sorun yaşamakta mıdır?
4. Okul öncesi öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmaları konusundaki önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma nitel araştırma modelindedir. Yıldırım ve Şimşek'in (2006) aktardığına göre, nitel araştırma; gözlem görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanır. Başka bir deyişle nitel araştırma, kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu Mersin İli Merkezinde bulunan üç farklı ilçede farklı sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel özelliğe sahip dört okulda görev yapan beş okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubunun seçiminde kolay ulaşılabilirlik dikkate alınmıştır. Çalışma grubunda bulunan öğretmenlerin katılımında gönüllülük esas alınmıştır.

Çalışmanın katılımcılarının demografik bilgileri tablo 1' de gösterilmektedir.

Tablo 1. Öğretmenlerin demografik bilgileri.

	Cinsiyet	Kıdem	Öğrenim Durumu	Mezun Oldukları Bölüm	Yaş Grubu	
1. Öğretmen	Kadın	45+	25+	Lisans	Ö.Lisans	4 yaş
2. Öğretmen	Kadın	45+	25+	Lisans	Ö.Lisans	4 yaş
3. Öğretmen	Kadın	41- 45	11- 15	Lisans	Eğitim F.	5 Yaş
4. Öğretmen	Kadın	26- 30	1 - 5	Lisans	Eğitim F.	5 Yaş
5. Öğretmen	Erkek	31- 35	6 -10	Lisans	Eğitim F.	5 Yaş
6. Öğretmen	Kadın	31- 35	6- 10	Y. Lisans	Eğitim F.	4 Yaş

Verilerin Toplanması

Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan yapılandırılmış bir görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Geliştirilen görüşme formunda okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının önemi, bu konuda ne tür çalışmalar yapıldığı, yaşanan sorunlar ve bu konudaki öneriler ile ilgili sorular bulunmaktadır. Görüşme formunda öncelikle kişisel bilgilere yer verilmiş, daha sonra konu ile ilgili beş adet soru hazırlanmıştır. Ayrıca yapılan çalışmada farklı okullarda, farklı yaş gruplarında, farklı cinsiyetlerde ve farklı kıdemlerden oluşan öğretmenlerle görüşülmeye özen gösterilerek araştırma konusu hakkında anketlere oranla daha derinlemesine bilgilere ulaşılması amaçlanmıştır. Geliştirilen görüşme formu, kapsam geçerliği için bir uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşü doğrultusunda görüşme formunda küçük değişiklikler yapılarak forma son şekli verilmiştir.

Verileri toplama sırasında öğretmenlere gönüllülük esas olduğu, görüşmenin içeriği ve konu hakkında kısa bir açıklama yapılmıştır. Dört öğretmen ile yüz yüze görüşülmüş, bir öğretmenle ise yüz yüze görüşme imkânı olmadığından telefon aracılığıyla görüşme sağlanmıştır. Görüşmeler yaklaşık 15-20 dakika civarında sürmüştür.

Verilerin Analizi

Çalışma nitel bir araştırma olduğu için; veriler betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırmanın güvenilirliği bakımından sorular araştırmacı tarafından sorulmuş, görüşmeciler tarafından verilen cevaplar araştırmacı tarafından not edilerek katılımcıların söyledikleri şekilde aynen yazılmıştır. Veriler her bir soru (tema) kapsamında ayrı ayrı analiz edildikten sonra ilgili başlıklar altında yorumlanarak bulgular haline getirilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak hazırlanan görüşme formunun cevapları verilmiştir.

1. Okul öncesi dönemde okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının önemi hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Öğretmenler bu soruya, okul öncesi okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında oldukça önemli olduğunu, öğrenciler ilkokula başladıklarında hazır olarak gittiklerini ve bu tür çalışmaların onların özgüvenlerini desteklediğine yönelik cevaplar vermişlerdir.

- 1. Öğretmen:** “Okul öncesinin amaçlarından biride ilkokula hazırlamaktır. Çizgi çalışması, kavramlar var. Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmaları sadece çizgi çalışmaları değildir. Oyunla, müzikle, sanatla, dramayla verebiliriz. Günün her anında verebileceğimiz çalışmalarıdır. Bu çalışmalar ilkokula hazırlar.”
- 2. Öğretmen:** “Çok sıcak bakmıyorum açıkçası. Kitap çalıştırılabilir. Kitapta harf, çizgi yanlış hapsedilmemeli. Serbest çalışmalar yapmaları daha iyi olur. Kitapta kavram çalışması olabilir. Farklı kalemlerle özgürce çizimler yapılmalı. Ben öyle yapıyorum.”
- 3. Öğretmen:** “Okul öncesinde okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını oldukça yararlı buluyorum. Bu etkinliklerin ilkokulda çocuğun karşılaşacağı etkinliklere hazır olması için, çocuğun gelişimi ve kendine özgüvenin olumlu yönde ilerlemesi için gerekli olduğunu düşünüyorum.”

4. **Öğretmen:** “Çok önemli çocuklar 1. Sınıfa hazırlanırken küçük kas becerileri gelişiminde etkilidir. Çocukların düşünme becerileri gelişiyor, kendilerine güvenli oluyor.”
5. **Öğretmen:** “İlkokul öncesi için çok gerekli olduğunu düşünüyorum. Önemli bir etkinlik. Çocuklar ilkokula daha eğlenerek başlıyorlar. Ön hazırlık oluyor.”

2. Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları ile ilgili çalışmalar söylendiği zaman aklınıza ne tür çalışmalar geliyor?

Öğretmenler bu soruya, çizgi çalışmaları, nokta tamamlama, rakam- sayı çalışmaları, geometrik şekiller ve kitap çalışmaları olarak cevap vermişlerdir.

1. **Öğretmen:** “Özgür çalışma, kavram, örüntü gibi çalışmalar aklıma geliyor.”
2. **Öğretmen:** “Yıllardır süre gelen çizgi çalışmasıdır. Nokta tamamlama, eşleştirme, sayıdır. Kağıtlar üzerindeki etkinliklerdir.”
3. **Öğretmen:** “Çizgi çalışmaları, örüntü, sayı yazma çalışmaları, toplama- çıkarma, harf sesleri çalışmaları, geometrik şekilleri çizme çalışmaları.”
4. **Öğretmen:** “Çizgi birleştirme, nokta birleştirme, hayvan figürlerini nokta nokta birleştirme geliyor.”
5. **Öğretmen:** “Kavram çalışması, çizgi çalışması, sayı ve kitap çalışması.”

3. Sınıfınızda okuma yazmaya hazırlık çalışmaları olarak ne tür etkinlikler uyguluyorsunuz?

Öğretmenler bu soruya, fotokopi çalışması, kitap, çizgi çalışmaları ve kavramlar olarak cevap vermişleridir.

1. **Öğretmen:** “Kavramları fotokopi kağıtları ile çoğaltıp, kitaplarla, oyuncaklarla da olur. Görsel olarak kalıcı kitap isterim.”
2. **Öğretmen:** “Çizgi çalışmaları veriyorum. Kavramları dramayla, müzikle, oyunla, Türkçe dil etkinliği hata serbest zamanda bile verebiliyoruz. Şekilleri canlandırma, sayılarla ilgili hikayeleri vb. şarkılar üretebiliyorum.”
3. **Öğretmen:** “Yukarıda yazdığım bütün çalışmaları uygulamaya özen gösteriyorum. Her hafta bunlardan en az üçüncü etkinliklere dahil ediyorum. Çocuklara evde pekiştirebilecekleri çalışmalar veriyorum. Etkinliklere paralel olarak kitap çalışması yapıyorum.”
4. **Öğretmen:** “Sınıfta düz çizgiden çizgiler çizme, sınırlı boyamadan başlıyorum, sınırlı çizgi, sınırlı nokta birleştirme yapıyorum. Ev ödevlerinde de yuvarlakları noktaların üzerinden geçme olarak veriyorum.”
5. **Öğretmen:** “Kitap çalışması yaptırıyordum. Bu sene kitap aldırmadık. Bizzat kendim yaptırıyorum. Fotokopi ile ya da şarkı ile görsellerle yaptırıyorum.”

4. Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında sorunlar yaşıyor musunuz? Hangi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?

Öğretmenler bu soruya, kaslarının hazır olmaması, ailelerin beklentilerinin okuma- yazma öğretilmesi yönünde olduğunu, algılama düzeylerinin farklı olduğunu, sınıflarının kalabalık olmasından dolayı sorunlar yaşadıklarını ifade etmişleridir.

1. **Öğretmen:** “Yaşıyorum. Çünkü yeni nesil kasları gelişmediği için sorunlar yaşıyorum. Ailelere önerilerde bulunuyorum. 2. Dönem kitap çalışmalarına başlıyorum.”
2. **Öğretmen:** “Çocukların algılama düzeyi farklı olduğu için kavramları aynı anda kavrayamıyorlar. Velilerden gelen sorunlar, harfleri ne zaman öğreteceksin, eve neden ödev göndermiyorsunuz gibi sorunlar.”
3. **Öğretmen:** “Küçük kas gelişimini yavaş tamamlayan çocuklar çizgi çalışmalarında zorlanıyor. Bazen çocukların sayıları ters yazdığını gözlemliyorum. Bunun yön duygularının tam kazanılmadığından kaynaklandığını düşünüyorum.”
4. **Öğretmen:** “Çocuklar 5, 6 yaş çocukları. Kalem nasıl tutacaklarını göstersek de tam o beceriyi gösteremedikleri için sorunlar yaşıyorum.”
5. **Öğretmen:** “Sınıfların kalabalık olmasından dolayı kimlerin yapıp kimlerin yapmadığını anlayamıyorum. Oyun saatinde bireysel ya da beşer kişilik küçük gruplarla yaptırmaya çalışıyorum. Dikkat gerektirdiği için büyük grupla zor oluyor.”

5. Okul öncesi dönemde okuma yazmaya hazırlık çalışmaları ile ilgili görüş ve önerileriniz nelerdir?

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde, Milli Eğitim Bakanlığının ilkokula hazırlık kaynak kitapları hazırlayarak okullara göndermelerinin daha uygun olacağı, öğretmenlerin ve ailelerin bu konuda daha çok bilinçlendirilmesi gerektiği ve bu konuda öğretmenlere hizmet içi eğitim seminerlerinin daha çok yapılması gerektiği görüşleri dile getirilmiştir.

1. **Öğretmen:** “Alınacak kitaplar çocuklara uygun olmalı. İçerisinde satır aralığı olmadan özgürce çizmeleri gerekir. İlkokul kitapları gibi harf içermemeli.”
2. **Öğretmen:** “Kalem tutmayı, sayı yazdırmak vb. değildir. Önerim; velilere harf öğretilmek bizim görevimiz değildir. İlkokula hazırlamaktır bizim görevimiz bu konuda velilerin bilinçlendirilmesi. Öğretmenlerinde bu konuda hizmet içi eğitimler düzenlenerek almaları ve bilinçlendirmeleri gerekiyor.”
3. **Öğretmen:** “Öncelikle velilerin bilinçlendirilmesi gerektiğine inanıyorum. Okul öncesinde harf çalışmalarının olmadığını farkındalığının yaratılması ve çocuğa baskı yapılmaması gerektiğini savunuyorum.”
“Okul öncesi öğretmenlerine yeterli kaynakların sağlanması gerekiyor. Çocukların yaş düzeyine uygun kitaplar hazırlanmalı. Çocukların hayal dünyaları ve yaratıcılıkları köreltilmeden ilkokula hazırlanmalı.”
4. **Öğretmen:** “Yapılması gerekiyor. Kaldırılmamalı hem 1. Sınıf için hem de el- göz koordinasyonları için gereklidir.”
5. **Öğretmen:** “MEB. Daha kaliteli, çocuklara hitap eden ve onlarla beraber gitmemizi sağlayan kitaplar verse iyi olur. İlkokul gibi yapabiliriz.”

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan çalışmanın bulgularına göre, çalışmaya katılan öğretmenlerin tamamı okul öncesinde okuma yazma çalışmalarının önemli ve gerekli olduğunu düşünmektedir. Bu tür çalışmaların özellikle çocukları ilkokula hazırlama, kas gelişimi, kendine güven ve düşünme becerilerini geliştirme vb. yönüne işaret etmişlerdir. İlgili literatüre bakıldığında, Altun, Şimşek Çetin ve

Bay (2014) tarafından yapılan bir çalışmada da okul öncesi öğretmenlerinin kavram ve yazmaya hazırlık çalışmalarının ilköğretime hazırlıkta önemli olduğunu belirttikleri, yazı farkındalığına ilişkin çalışmalarla ilgili ise görüş belirtmedikleri bulunmuştur. Bayraktar ve Temel'in (2014) "Okuma Yazmaya Hazırlık Eğitim Programının, çocukların yazı farkındalığı, ses farkındalığı ve okuma-yazma becerileri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla" yaptıkları çalışmada uygulanan programın çocukların yazı farkındalığı, ses farkındalığı ve ilkokuldaki okuma-yazma becerileri puanlarını artırdığı saptanmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık kapsamındaki yaptıkları çalışmalara bakıldığında, öğretmenlerin daha çok çizgi çalışması, kitap ve fotokopi çalışmalarına ağırlık verdikleri görülmektedir. Sadece bir öğretmen gün boyunca tüm etkinliklerde okuma yazmaya hazırlık çalışmaları yaptığını belirtmiştir. Diğer öğretmenler ise oyun, müzik olarak belirtmiş olsalar da kitap, çizgi çalışmaları ve fotokopi kâğıtları üzerinde etkinlikler yaptıkları görülmüştür. Bu konuda yapılan çalışmalarda da benzer bulgulara ulaşılmıştır (taşkın, 2017; çetin ve bay 2017). Örneğin, Taşkın, Katrancı ve Uygun'un (2017) gerçekleştirdiği çalışmada, öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık kapsamında sıklıkla çizgi, kavram öğretimi ve ses çalışmaları, daha seyrek olarak da harf çalışması yaptıkları bulunmuştur. Altun, Şimşek Çetin ve Bay (2014) da yine çalışmaya katılan öğretmenlerin bu konu ile ilgili olarak genellikle kavram, ses ve çizgi çalışmalarına yer verdiklerini ortaya koymuşlardır. Diğer taraftan, Coşkun ve Deniz (2017) tarafından ABD'de yapılan bir çalışmada ABD'li okul öncesi öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık kapsamında; yazı farkındalığı, sözel dil becerisi, fonolojik farkındalık, sözcük tanıma, yazma ve alfabe bilgisini desteklemeye yönelik etkinlikler olduğu bulunmuştur. Aynı çalışmada ayrıca öğretmenlerin çocukların okuma yazma becerilerini desteklemek amacıyla oyunlar, müzik, soru sorma, sohbet, gözlem, gezi vb. yöntem ve teknikleri kullandıkları saptanmıştır.

Çalışmada elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık konusunda yaşadıkları sorunlar ise: Ailelerin daha çok çocuklarına okuma yazma öğretilmesine yönelik beklentileri, çocukların kas gelişimlerinin tam gelişmemiş olduğu için okula yetersiz başladıkları, sınıfların kalabalık olması ve çocukların aynı düzeyde algılayamadıklarını bu konuda yaşanan sorunlar olarak belirtmişlerdir. Günümüzde ailelerin çocuklarının eğitimi konusunda önceki nesillere göre daha fazla ilgilenmeleri ve öğretmenlerle daha sıkı iletişim kurmaları oldukça önemlidir. Ancak, ailelerin yeterince bilgi sahibi olmadıkları konularda (örneğin anaokullarında çocuklara okuma, yazma veya matematik becerilerinin öğretilmesi gibi) öğretmenlerden bir takım isteklerde bulunmaları, hatta bu konularda ısrarcı olmaları öğretmenlerin işini zorlaştırmaktadır. Bu bakımdan, okul öncesi kurum yöneticilerinin ve öğretmenlerin bu hususlarda ailelere eğitim-öğretim yılı başında bilgilendirme toplantıları düzenleyerek okul öncesi kurumlarının amaçları, görevleri ve yapılacak etkinlik ve çalışmalar hakkında ayrıntılı bilgiler vermeleri gereklidir.

Çalışmada öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık konusundaki görüş ve önerileri de alınmıştır. Katılımcı öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine bakıldığında, MEB'in daha kaliteli kitaplar hazırlayarak okullara dağıtması, ailelerin okuma yazmaya hazırlık konusunda bilgilendirilmeleri ve öğretmenlere bu konuda hizmet içi eğitimler verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Literatüre dayalı olarak, okul öncesi dönemde ilkokula hazırlık çalışmalarının tüm gelişim alanlarını kapsadığı, çocukların okula geldikleri andan gidecekleri ana kadar yapılan tüm çalışmaların okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının da içerisinde (MEB, 2013; Tuğluk vd., 2008; MEGEP, 2007; Polat, 2011) olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, çalışmanın

sonuçları ve bu konuda yapılan çalışmaların bulguları dikkate alınarak aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Okul öncesi öğretmenlerinin, okul öncesi program kitabını okumaları ve programda yer alan bilişsel gelişim, sosyal ve duygusal gelişim, dil gelişimi, motor gelişimi ve öz bakım becerilerinin hepsini destekleyecek şekilde uygulama çalışmaları hazırlamaları,
- Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında öncelikle çocukların hazırbulunuşluk düzeylerini dikkate alarak, çocukların kas gelişimlerini destekleyecek çalışmalara öncelik vermeleri,
- Okuma yazmaya hazırlık çalışması olarak en önemlisi, çocuklara okuma yazma farkındalığını oluşturacak etkinlikler düzenleyerek, okuma ve yazmanın yaşantıdaki önemi ve neden öğrenmeleri gerektiği, günlük yaşantılarında nasıl işlerine yarayacağı kısımları kavratmaları ve yapılan tüm çalışmaları anlamlandırmaları,
- Ailelere ise, veli toplantılarında okul öncesi kitabında yer alan kazanım göstergeleri hakkında sahip oldukları bilgileri açıklayarak kendi görevleri hakkında bilgileri açık olarak ifade etmeleri,

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Başal, H., A. (2005). *Okul öncesi eğitim*. (2. Baskı). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Bay, N. D. & Alisinanoğlu, F. (2008). *Anasınıfı öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algılarının belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Bayraktar, V., ve Temel, F. (2014). Okuma-yazmaya hazırlık eğitim programı'nın çocukların okuma-yazma becerilerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3), 08-22.
- Cevher Kalburan, F. N. (2010). *Öykülerle alfabe*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Çakmak, T., Yılmaz, B., (2009). Okul öncesi dönem çocuklarının okuma alışkanlığına hazırlık durumları üzerine bir araştırma: Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulu Örneği. *Türk Kitapçılığı*, 23, 3.
- Erdoğan, T., Özen Altınkaynak, Ş. & Erdoğan, Ö., (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin okuma- yazmaya hazırlığa yönelik yaptıkları çalışmaların incelenmesi. *İlköğretim Online*, 12(4): 1188-1199.
- Kuru Turaşlı, N. (2007). Okul öncesi eğitimin tanımı kapsamı ve önemi. (Edt: G. Haktanır). *Okul öncesi eğitime giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- MEB. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.
- MEGEP. (2007). *Çocuk gelişimi ve eğitimi okuma yazmaya hazırlık çalışmaları*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Polat, Ö. (2011). *Okul öncesinde ilköğretime hazırlık*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Sinanoğlu, A. & Şimşek, Ö. (2012). Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının okul öncesi dönemdeki çocukların yazmaya hazırlık becerilerine etkisinin incelenmesi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Şahin, A., Susar Kırmızı, F. & Salgut, E. (2016). *Okul öncesi eğitimin ilk okuma yazma sürecine etkisi. ilk okuma yazma eğitimi*. (1. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tuğluk, H. İ., Kök, M., Koçyiğit, S., Kaya, H. İ. & Gençdoğan, B., (2008). Okul öncesi öğretmenlerinin okuma yazma etkinliklerini uygulamaya ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 72-81.
- Uyanık, Ö. & Kandır, A. (2010). Okul öncesi dönemde erken akademik beceriler. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(2), 118- 134.
- Yazıcı, Z. (2001). *Çocuklarda okuma olgunluğu: Gazi üniversitesi anaokulu/anasınıfı öğretmeni el kitabı 2001- 2002 ders yılı rehber kitaplar dizisi*. İstanbul: Ya-Pa Yayın.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Investigation of Reading and Writing Studies Applied in Pre-School Period According to Teacher's Views

Pre-school education promotes this development and enhances mental functions by providing various rich experience opportunities for the child during the fastest period of brain development. It also supports the child's personality structure, self-perception, creativity, communication skills and social emotional harmony positively by influencing emotional-social, language, physical and all other developmental areas. All these supports make the child have a good start to life and they feel their effects throughout life (Kurt Turaşlı, 2007: 8).

Reading and writing skills are one of the basic requirements that support the life-long learning of the individual. Early childhood has a critical period in the development of reading habits, reading comprehension, correct and fluent use of language, listening, and the ability to express oneself verbally and in writing (Cevher Kalburan, 2010). Before children learn to read and write, they learn to recognize and express oral language. The language of the child's speech is auditory, visual, auditory, thinking, causal relation, sequencing, generalization and readiness to read and develop from the pre-school period (Cevher Kalburan, 2010).

Primary school preparation studies; in which children are equally supported in all areas such as social and emotional, motor, cognitive, language and self-care skills during the time they attend pre-school institutions. The work to be undertaken on this field should cover all developmental areas from the first day of the child's pre-school education. It takes many years for the child to be able to win a full performance (MEB 2013: 42).

Method

This study is designed on the qualitative research model. According to Yıldırım and Şimşek (2006), qualitative research is defined that it is a method in which qualitative data collection methods such as observation, interviewing and document analysis are used and the way in which perceptions and events are revealed in a realistic and holistic manner in a natural environment. The study group consists of five pre-school teachers who work in four schools with different socio-economic and socio-cultural characteristics in three different schools located in Mersin city center. The participation of the teachers in the study group was based on volunteerism.

The data were collected through a structured interview form prepared by the researcher. The developed interview form has been presented to specialist for validity of the scope. Since there were no face-to-face interviews with four teachers and one teacher with face-to-face interviews, telephone interviews were made. The interviews lasted about 15-20 minutes. Data were analyzed by means of descriptive analysis technique.

Results

According to the findings obtained in the study, teachers responded that pre-school readiness studies are very important, that students go to primary schools more readily, and that such studies support their self-confidence. Another finding in the study is that teachers usually use photocopy works, books and line works and studies related to concepts in preparation for reading and writing studies.

The problems that teachers have experienced in this issue are; children's muscles are not yet ready, their levels of perception are different, and the classes are crowded. Teachers' views and suggestions in this regard are as follows: Ministry of National Education (MONE) should prepare primary school resource books and send

them to schools about their readiness to read and write, that teachers and their families should be more aware of this issue and that more in-service training seminars should be held for teachers in this subject.

Conclusions and Recommendations

According to the results of the study, all the teachers who participated in the study think that read and write studies are important and necessary before the primary school. Teachers think that such studies are particularly important for children to prepare for primary school, to develop muscle, to develop self-confidence and thinking skills, and so on. Looking at the relevant literature, In a study by Altun, Şimşek Çetin and Bay (2014), pre-school teachers expressed that reading and writing studies is important to prepare for primary education. Also in Bayraktar and Temel's (2014) study, it was determined that the reading and writing preparation program increased the children's writing awareness, voice awareness and reading and writing skills scores in primary school.

The findings show that teachers mostly use photocopy works, books and line works and studies related to concepts. Similar findings was found in studies conducted in this subject (Taşkın, Katrançı & Uygun, 2017; Altın, Şimşek Çetin & Bay, 2017; Coşkun & Deniz, 2017). According to the findings of the study, the problems faced by the teachers in preparing for reading and writing are as follows: the expectation of families to teach literacy to more children, children's muscular development is not fully developed, the class is crowded and children cannot perceive at the same level. Besides, teachers' suggestions in this issue are MONE should prepare better quality books and distribute them to the schools, inform the parents about preparing to read and write, and give in-service trainings to the teachers.

Teşekkür: Bu makalenin yazılmasını teşvik eden ve eksikliklerin düzeltilmesinde yardımlarını esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Soner Mehmet ÖZDEMİR hocama teşekkür ederim.